

İmam Hasan'ın Çok Evlenip Boşandığına Dair İddialara Cevap

Prof. Dr. S. Taki Varidî

Giriş

Ehlibeyt (a.s) karşıtları veya düşmanları, halkı İmamların (a.s) düşüncelerinden ve tevhidi inançlarından uzak tutmak için çok çeşitli hilelere başvurmuşlardır. İmam Hasan Mücteba (a.s) gerek geçmiş dönemlerde gerekse çağımızda düşmanların desiselerine uğramaktan kurtulamadı.

Onu çok evlenmek ve çok boşanmakla suçladılar. Bu konudaki iftiralarını ispat etmek için de sahih bir senedi bulunmayan bazı mürsel rivayetlere tutundular. Bu iftiraların tamamının kaynağı İkinci Abbâsî Halifesi Mansur Devaniki'dir. O, İmam Hasan'ın soyundan gelenlerin kıyamlarını bastırmak ve halkın İmam Hasan'ın torunlarının etrafında toplanmasını önlemek için çeşitli hile ve tezgahlara başvurmuştur. Bunlardan biri de İmam Hasan'ın (a.s) çok sayıda evlenip boşandığına dair iddialardır.

Halbuki Hz. Hasan (a.s) Kur'an-ı Kerim'in, Allah'ın Resulü'nün (s.a.a) ve diğer imamların övgülerine mazhar olmuştur ve onun şahsiyeti bu tür suçlamalardan tamamen münezzehtir. Ayrıca İmam Hasan Mücteba (a.s) gerek babasının döneminde gerekse kendi imameti döneminde dini, siyasi ve toplumsal alanlarla ilgili o kadar önemli işlerle meşgul olmuştur ki bu tür şeylere fırsatı dahi olmamıştır. Tarihi deliller ve belgeler de bu tür iftiraların doğru olmadığını ortaya koymaktadır.

Bugünlerde bu iftiralar tekcirciler, katil Vehhabiler, Bahailer ve diğer Ehlibeyt düşmanları tarafından dünya Müslümanlarının Şia dünyasına yakınlaşmasını önlemek amacıyla ortaya atılmaktadır. Onların bu söylediklerinin hiçbir değeri ve itibarı bulunmamaktadır.

Anahtar kelimeler: İmam Hasan Mücteba, evlenme, boşanma, çok evlenme, çok boşanma, Ehlibeyt düşmanları.

Ortaya Atılan İddiaya Dair Açıklama

İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) yapılan haksızlıklardan biri de onun çok fazla evlilik yapıp çok fazla boşanmış olmasıdır. Elbette bu şüphe oluşturmaya yönelik iddianın temelinde bir başka şüphe oluşturuvcu iddia söz konusudur. Bu iddiaya göre İmam Hasan (a.s) çok fazla evleniyordu ve dört tane hanımdan fazla evlenmek için de onları boşayıp yenileriyle evleniyordu.

Bu iddia günümüzde tekcirciler, Bahailer, İslam karşıtı müsteşrikler ve Siyonistler tarafından çeşitli mecralarda propaganda ediliyor ve halk arasında yaygınlaştırılıyor. Bu

şekilde Müslüman olmayanların İslam'a olan eğilimlerini ve dünya Müslümanlarının da Şia dünyasına yakınlaşmasını engellemeye ve bu şekilde kendi ideolojik yetersizliklerini örtbas etmeye çalışıyorlar.

Fakat bu iddiaların maalesef tarihsel temelleri de vardır. Uzun yıllar önce Ehlîbeyt düşmanları, Nasibiler, Hariciler, Emevi beslemeleri, Abbâsî taraftarları bu iddiayı ortaya atarak Allah'ın Resulü'nün (a.s) yüce torununun aydınlık simasını karartmaya ve Ehlîbeyt öğretisi mensuplarının inançlarını sarsmaya çalıştılar.

Onlar İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) çokça evlenip boşandığını iddia ettiler; hatta onlardan bazıları işi o kadar aşırıya götürdü ki İmam Hasan'ın (a.s) onlarca hatta yüzlerce kez evlendiğini iddia etti. Böylece muhataplarının İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) hayatında başka uğraştığı hiçbir şey olmadığını, onun tüm hayatının ekseninde kadınlarla evlenmek, sonra onları boşayarak yerine yenileriyle evlenmek olduğunu düşünmelerini sağlamaya çalıştılar.

Bu zayıf ve itibardan yoksun kaynaklar, daha sonra "İslam Ansiklopedisi"ni yazan müsteşrikler gibi kimseler tarafından istismar edildi ve böylece mazlum İmam Hasan'a (a.s) büyük bir iftira atılmış oldu.¹

Maalesef Ehlîbeyt (a.s) dostu bazı Şiiler de bilmeden bu hususu sanki İmam Hasan'ın bir meziyeti ve faziletiymiş gibi tasavvur edip ballandıra ballandıra nakletmiş; böylesi iftiraların halkın dini inançlarına zarar vermek ve insanların Ehlîbeyt'ten uzak tutmak için hazırlanmış bir tuzak olduğundan gafil olmuşlardır. Halbuki bu iddia bir kere esastan baltıdır, yalandır ve iftiradır İmam Hasan (a.s) böylesi bir iddiadan münezze ve müberradır.

Söz Konusu İddiannın Tarihsel Temelleri

Bu iddiayı tarihsel açıdan incelediğimizde bu konuda üç temel kaynakla karşılaşırız. Geri kalan şeylerin hepsi bunlar kaynak alınarak yazılmıştır. Bu kaynaklar Masum İmamlara isnat edilen rivayetler, Mansur Devaniki'nin açıklamaları ve meşhur İslam tarihçilerinin söyledikleridir. Gerçeklerin ortaya çıkması için bu üç kaynağın daha fazla araştırma ve incelemeye tabi tutulması gerekir.

1- Hadisler

Ehli Sünnet ve Şia tarih ve rivayet kaynaklarında İmam Hasan'ın evlenmelerine ve boşanmalarına dair nakledilen birkaç rivayet vardır ve bunların tümü de İmam Ali bin Ebu Talib'in Kufe halkını kızlarını veya kız kardeşlerini İmam Hasan'la evlendirmekten sakındıran sözlerine dayanmaktadır. Fakat bu rivayetler hem Ehli Sünnet hem de Şia kaynaklarında senet açısından sorunlu görülmüştür. Bu durum da bu rivayetleri doğruluk değerinden mahrum bıraktığı için Ehli Sünnet ve Şia'nın asli ve önemli kaynakları bu rivayetleri nakletmemiştir.

¹ Batı toplumlarının maalesef İslam toplumları ve Araplarla ilgili başvuru kaynaklarından olan İslam Ansiklopedisi'nde İmam Hasan'la ilgili olarak o kadar seviyesizce ve iğrenç şeyler yer alıyor ki onları burada nakletmekten veya kaynak göstermekten dahi utanç duyuyoruz.

Bunları incelemek için hem Ehli Sünnet hem de Şii kaynaklarından bunları ayrı ayrı dikkatle ele almak yerinde olur.

Şii rivayet kaynakları

Şii rivayet kaynaklarından Sikatu'l İslam Kuleyni "el-Kâfi" kitabında iki hadis nakletmiştir. Ayrıca Birinci Meclisi², İkinci Meclisi,³ Şeyh Hür Amili,⁴ Feyz Kaşani⁵ ve Mu-haddis Nuri,⁶ gibi hadisçiler de ondan alıntı yapmışlardır. Ayrıca benzer bir hadis Ebu Hanife Temimi Mağribi'den ve bir hadis de Ahmed bin Ebu Ebdullah Berki'den rivayet edilmiştir ki bunların dördünü de ele alıp inceleyeceğiz.

1. Hadis: İmam Sadık'tan nakledilen bir hadiste, İmam'ın şöyle buyurduğu söyleniyor:

"Bir gün Müminlerin Emiri (a.s) minbere çıktı Kufe halkına seslenerek şöyle buyurdu: Hasan'a kız vermeyin, o kadın boşayan biridir. O sırada Hamdan taifesinden biri kalktı ve şöyle dedi: Evet Allah'a yenin ederim kızlarımızı onunla evlendiririz; çünkü o Allah'ın Resulü'nün ve Müminlerin Emiri'nin evladıdır. O halde o ister onları yanında tutar isterse de boşar."⁷

Hadisin İncelenmesi

Bu hadisin rivayet zincirinde Humeyd bin Ziyad ve Hasan bin Muhammed Semaa bulunmaktadır. Bunların her ikisi de sapkın "Vakıfiye" fırkasına mensuptu hatta bu fırkanın liderleriydi. Necaşi, kendi Rical'inde Hamid bin Ziyad'la ilgili olarak şöyle demiştir: O, sikadır Vakıfiye mezhebindedir, onlar arasında belirli bir mertebeye sahiptir.⁸ Aynı şekilde İbn Semaa için de şöyle demiştir: O, Vakıfilerin şeyhlerindendi. Çok hadis rivayet eder, fakihdir güvenilir biriydi. Vakıfiye mezhebi konusunda taassup sahibiydi, onun muhaliflerine düşmanlık ederdi.⁹

Allame Hilli de İbn Semaa hakkında şöyle diyor: O, Vakıfiye'nin liderlerindendi. Vakıfiye konusunda taassubu vardı (muhaliflerine) düşmanlık ederdi.¹⁰

Onun senedi konusundaki diğer bir sorun da şudur: Muhammed bin Ziyad bin İsa'dan kimin kastedildiği belli değildir. Eğer Muhammed bin Ebu Umeyr ise haberi sahih olacaktır; yok eğer onun dışındaki biri ise tıpkı Ayetullah Hoi'nin *Mucemu'r Rical'*de buyurduğu gibi, o Muhammed bin Ziyad Beya Sabarı'dır.¹¹ Güvenilir değildir ve haberi de muteber olmayacaktır. Sonuç itibariyle o meçhul biridir ve haberi de güvenilir değildir.

² Ravzatu'l Muttakin, c. 9, s. 5.

³ Miratu'l Ukul, c. 21, s. 96.

⁴ Vesailu'ş Şia, c. 22, s. 9.

⁵ El Vafi, c. 23, s. 998.

⁶ Mustedrek el-Vesail, c. 15, s. 280.

⁷ El-Kafi, c. 6, s. 56. Kitabı't Talak, Babu Tatlik Emretun Gayri'l Muvafika, hadis: 4.

⁸ Rical-i Necaşi, s. 132.

⁹ Rical-i Necaşi, s. 40.

¹⁰ El Hulasa, s. 212

¹¹ Mucemu'r Ricalu'l Hadis, c. 16. S. 94.

2. Hadis: Yine başka bir hadiste İmam Sadık buyurdu ki:

“Hasan bin Ali elli kadını boşadı. Bunun üzerine İmam Ali Kufe’de kalktı ve şöyle buyurdu: Ey Kufe halkı Hasan’a kız vermeyin, o çok boşayan biridir. Bu sırada onun yanından bir adam kalktı ve şöyle dedi: Evet Allah’a yemin ederim kızlarımızı onunla evlendiririz. O Peygamber’in evladındır, Fatımatu’z Zehra’nın oğludur. O halde o ister yanında tutar istemezse de boşar.”¹²

Hadisin Senet Açısından İncelenmesi

Bu hadiste Yahya bin Ebu’l Ala meçhuldür; yani hangi Yahya bin Ebu’l Ala olduğu belli değildir;¹³ bu bakımdan güvenilir bulunmamaktadır. Allame Meclisi bu sebeple onu meçhul olarak kabul etmiştir.¹⁴

Şunu da hatırlatmak gerekir ki bu iki hadisi Sikatu’l- İslam Kuleyni ve onun gibi hadisçiler, onda bir hadis tadı buldukları için nakletmişlerdir; ancak merhum Şeyh Sadık Men La Yehdaruhu’l Fakih’te ve Şeyh Tusi de kendi hadis kitaplarında (İstıbsar ve Tehzib) bunları nakletmemiş ve bunlara itiraz etmiştir. Zira onlar hadis naklinde maharet sahibi oldukları gibi hadiste dirayet ilmine de sahipti ve her haberi nakletmiyordu.

Şuna işaret etmek de yerinde olur: Çalışkan hadisçiler, masum İmamlardan nakledilen her haberi toplamak ve geleceğe aktarmak için büyük çaba göstermiş bu yüzden de onların zayıflığına veya sahihliğine çok fazla bakmamıştır. Fakat fakihler ve hadis alimleri mevcut rivayetler arasından sıhhatinden ve güvenilirliğinden emin olduklarını derlemişlerdir. Onlar her haberi zikretmemiş ve masum İmamların buyurduğu üzere “rivayette dirayete riayet etmişlerdir.” Nitekim İmam Cafer Sadık şöyle buyurmuştur:

“Dirayete ifade edilen bir haber, binlerce rivayetten daha iyidir.”¹⁵

Bir başka yerde de şöyle buyuruyor:

“Sizler dirayete olmalıyız sadece rivayete değil.”¹⁶

Aynı şekilde bir başka yerde de şöyle buyuruyor:

“Rivayet edenlerin kitapları çoktur; ama riayet edenler azdır.”¹⁷

Eğer Şii hadisçiler, İmam Hasan Mücteba (a.s) ile ilgili olarak da rivayetlerde dirayete riayet etseydi hiç kuşkusuz bu ikisi gibi rivayetler nakledilmezdi.

¹² El-Kafi, c. 6. S. 56. Kitabı’t Talak, Babu Tatlik Emretun Gayri’l Muvafıka, hadis: 5.

¹³ Mucemu’r Ricalu’l Hadis c. 20, s. 25

¹⁴ Miratu’l Ukul, c. 21, s. 96.

¹⁵ Serair, c. 3, s. 640.

¹⁶ Serair, c. 3, s. 640.

¹⁷ Serair, c. 3, s. 640.

Her halükârda bu iki rivayet, birçok alim ve fakihin itirazıyla karşılaşmıştır. Bunlar sırf *el-Kafi* kitabında yer aldığı için onlar muteber rivayetler olarak kabul edilemez.

3. Hadis: Deaimu'l İslam kitabının yazarı olarak tanınan Ebu Hanife Temimi Mağribi de bu konuda şöyle diyor: “*Hasan bin Ali çok sayıda kadınla evleniyordu. Ne zaman bir kadına ilgi duysa evli olduğu dört kadından birini boşar ve onu alırdı. O, bu şekilde birçok kadını toplamıştı. İmam Muhammed Bakır, Hz. Ali'nin Kufe halkına şöyle söylediğini buyurdu: “Hasan'a kız vermeyin o, çok boşayan biridir.”*¹⁸

Hadisin Senet Yönünden İncelenmesi

Bu rivayetin birinci bölümü Ebu Hanife Mağribi'nin kendi görüşüdür. O bu görüşünde art niyetli tarihçilerin etkisinde kalmış ve kendince çok fazla evlenip boşanmanın bir meziyet olduğunu ve şahsın büyüklüğünü gösterdiğini düşünmüştür. Bu yüzden de hiç sakınmadan böylesi bir şeyi İmam'a isnat edebilmiştir. Ancak sözünün ikinci kısmı İmam Bakır'ın bir hadisidir; öncelikle bu hadis mürseldir ikinci olarak da senet açısından hiçbir değeri yoktur. Şia'nın asli hadis kitaplarının hiçbirinde yer almamıştır. Şeyh Kuleyni, Şeyh Tusi, Şeyh Saduk gibi büyük hadisçiler ona itiraz etmiş ve kitaplarında buna yer vermemiştir.

4. Hadis: Ahmed bin Ebu Abdullah Berki, şöyle rivayete diyor: İmam Sadık şöyle buyurdu:

“Adamın biri İmam Ali'nin huzuruna geldi ve şöyle dedi: Seninle bir şeyi istişare etmek için geldim. Kızımı Hasan, Hüseyin ve Abdullah bin Cafer istedi. (Ben de hangisine olumlu cevap vereyim diye tereddütte kaldım) Müminlerin Emiri (a.s) şöyle buyurdu: İstişare ettiğin taraf emindir. Bil ki Hasan kadınları çok boşuyor. Kızını Hüseyin'e ver, o kız için daha iyidir.”¹⁹

Hadisin Senet Yönünden İncelenmesi

Bu hadisin rivayet zincirine ilişkin bir sorun gösterilmemiştir. Ancak bu yalnızca Mehasin Berki'nin (ölümü hicri 274) kitabında nakledilmiştir. Onun kitabı Şeyh Kuleyni, Şeyh Saduk ve Şeyh Tusi'nin yanında olmasına rağmen onlar bu rivayeti almamış ve ona itiraz etmişlerdir. Nitekim Mehasin kitabı, Şia'nın birinci derece kaynakları arasında değildir. Berki'nin kendisi de birinci derecede hadisçi sayılmamaktadır. Onun rivayetleri, ancak başka muteber kaynaklarda da geçiyorsa muteber sayılmaktadır. Bu sebeple Necaşi, onunla ilgili olarak şöyle demektedir: “O, kendi başına güvenilir biridir; ancak zayıf kimselerden rivayetler nakletmiş ve Mürsel haberlere itimat etmiştir.”²⁰

Dolayısıyla yukarıda zikredilen hadislerden hiçbiri senet açısından güven verici değildir. Bunlardan her biri için sorunlar ileri sürülmüştür ve bunlar delil olarak kullanılamaz.

Ayrıca eğer Hz. Ali (a.s) Kufe'de gerçekten böyle bir şey söylemiş olsaydı, hiç kuşkusuz kuvvetli bir hafızaya da sahip olan Mansur Devaniki, onu öğrenir ve konuşmalarında İmam

¹⁸ Deaimu'l İslam, c. 2, s. 257. Hadis numarası 980, Kitabı't Talak, 1. Fasıl.

¹⁹ El Mehasin, c. 2, s. 601. Hadis: 20, Babu'l İstişare, Kitabı'l Menafi min el-Mehasin kitabından.

²⁰ Rical-i Necaşi, s. 76.

Hasan'ı (a.s) kötülemek için (ki ilerleyen bölümlerde ona değineceğiz) bunu kullanırdı. Halbuki Mansur'un sözlerinde İmam Ali'nin sözlerine ilişkin herhangi bir işaret yoktur.

Hadislerin Sebeplerinin İncelenmesi

Yukarıdaki hadislerin senet açısından herhangi bir sorunu olmadığını farz etsek bile bu İmam Hasan'ın yüce makamından bir şey eksiltmez. Zira İmam Ali'nin (a.s) söyledikleri, İmam Hasan'a itirazdan veya onun çok evlenip boşanmasından rahatsızlık duymasından değil, kendi oğlunu Kufe halkının makul olmayan isteklerine karşı korumaya yönelik şefkatinden dolayıdır. Zira İmam Hasan Mücteba (a.s) hem cemel hem kemal ve hem de nesep bakımından Arap gençleri arasında eşsiz bir konumdaydı. Bu yüzden de insanların çoğu kızlarını onunla evlendirmek istemekteydi. Hatta kısa süreliğine dahi olsa İmam Hasan'ın kendi damatları olduğunu söyleme şerefini kazanmış olacaktı. Elbette kimi insanlar da makam ve mevki peşindeydi ve kızlarını kendi menfaatleri uğrunda kullanmak ve Müminlerin Emiri'nin (a.s) ailesiyle akrabalık kurarak isteklerine ulaşmak istiyorlardı.

Müminlerin Emiri Ali (a.s) bunun farkındaydı ve Kufe halkından kızlarını İmam Hasan'la evlendirmeleri yönünde baskı yapmalarını istedi.

Eğer yukarıda zikredilen hadislerin anlamı bundan başka bir şey ise o zaman şunu sormak lazım: İmam Ali'nin (a.s) yasaklaması, İmam Hasan'a (a.s) daha önce bir uyarı yaptıktan sonra mı olmuştu yoksa daha önce bir uyarı veya mukaddime yapmaksızın mı olmuştu?

Eğer daha önce bir uyarı yapmışsa İmam Hasan'a artık yeni bir kadın alma diye uyarıda bulunmuş olması ve İmam Hasan'ın da bu uyarıyı dinlememiş olması gerekir. Allah'a sığınırız Allah'ın Resulü'nün evladının babası İmam Ali'nin emrini dinlememesi, gidip yeniden bir kadın alıp diğerini boşaması ona yakışacak bir şey değildir. Eğer böyle bir şey söylenirse bu masum imamlara bir iftiradır ve büyük bir günahdır. Ama eğer İmam Hasan'a (a.s) herhangi bir ön uyarıda bulunmaksızın söylemişse o zaman da Hz. Ali gibi masum bir imamın ve dirayetli bir halifenin böylesi bir şey yapması mümkün değildir. Yani Hz. Ali'nin (a.s) daha önce kendisiyle konuşmaksızın ve bir uyarıda bulunmaksızın imamet ve hilafet giysisini giyecek olan büyük oğlunu halkın arasında küçük düşürmesi onurunu kırması imkansızdır. Bu bakımdan İmam Ali'nin (a.s) bu sözlerinin İmam Hasan'a itiraz etmek, onun davranışını kınamak için olması mümkün değildir. Eğer farzı muhal böylesi bir şey olmuşsa bile bu, insanları İmam Hasan'dan uzak tutmak ve ona zahmet vermelerini önlemek için olmuştur.

Ehli Sünnet Kaynakları

Umumi rivayet kaynaklarında bu cümleden de Ehli Sünnet tarafından muteber kabul edilen Kütüb-i Sitte'de ve muteber sünen kitaplarında İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) çok evlenip boşandığına dair bir rivayet nakledilmemiştir. Ehli Sünnetin sadece rical ve tarih kitaplarında Hz. Ali'ye (a.s) isnat edilen bir rivayet nakledilmiştir. O rivayete göre İmam Ali (a.s) Kufe halkını kızlarını İmam Hasan'la evlendirmekten sakındırmıştır. Veya senet zinciri zikredilmeksizin İmam Zeynelabidin'e ve İmam Muhammed Bakır'a isnat edilen hadisler nakledilmiştir. Bunlardan bazılarını işaret edelim:

İbn Kesir Dımeşki: “Ebu Cafer şöyle dedi: Ali dedi ki: Ey Kufe halkı, kızlarınızı Hasan bin Ali ile evlendirmeyin o çok boşayan biridir.”²¹ O, bu hadisi başka birkaç kitabında daha zikretmiştir.

İbn Asakir: “Ben Muhammed bin Ömer’den duydum, o da Hatem bin İsmail, Cafer bin Muhammed’den o da babasından naklen şöyle bildirdi: Ali dedi ki: Ey Kufe halkı, Hasan bin Ali’yle kızlarınızı evlendirmeyin, o çok boşayan biridir. Hemdan’dan bir adam dedi ki: Vallahi de evlendireceğiz, hoşuna giderse yanında tutsun hoşuna gitmezse boşasın.”²²

Değerlendirme

Ehli Sünnet kaynaklarında İmam Hasan’ın çok evlenip çok boşandığına dair rivayetler, Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim gibi kaynaklarda geçmemektedir. Bu tür rivayetlerin tarih ve rical kitaplarında nakledilmesi sadece Şiiiler açısından değil Ehli Sünnet açısından da hiçbir senet değeri taşımamaktadır. Ayrıca bu rivayetlerin hepsi mürseldir ve senet zinciri doğru bir şekilde zikredilmemiştir. Bu yüzden Kuzey Afrika’daki çağdaş bir Ehli Sünnet alimi, yukarıdaki hadisler ve bunlara benzer hadisler konusunda şöyle demiştir: “Sahih bir senedi bulunmayan hatta hiç senedi olmayan bu tür rivayetlerin hem Şia hem de Ehli Sünnet açısından hiçbir değeri yoktur ve bunları ispat edebilecek hiçbir delil de bulunmamaktadır.”²³

2- Mansur Devaniki’nin Açıklamaları

Abbasilerin ikinci halifesi Mansur Devaniki, İmam Hasan’ın çok evlenip boşandığını ileri süren ve bunun dillere düşmesini sağlayan ilk kişiydi. Bu tarihten sonra İmam Hasan’ın çok evlenip boşandığı masalı tarihçilerin ve efsane meraklılarının eline düştü ve zaman içerisinde tarihi ve mezhebi bir inanç haline geldi.

Peki acaba Mansur Devaniki gerçekten böylesi bir meseleyi dile getirmiş miydi? Eğer dile getirmişse bunun sebebi neydi? Söyledikleri doğru muydu uydurma mıydı? Bunlar üzerinde durulması gereken hususlardır.

İddiaların Mansur’a Ait Olmasının Doğruluğu

Birçok tarihçinin dikkat çektiği üzere Mansur Devaniki, Haşimiye’de Abbas Oğullarını hilafete geçiren ve onları destekleyen Horasanlılarla yaptığı bir toplantıda İmam Hasan Mücteba’ya (a.s) hakaretler etmiş ve şöyle demiştir:

“Ondan (Hz. Ali’den) sonra Hasan bin Ali hilafete geçti. (O, hilafetten çekilip Medine’ye döndükten sonra) kadınlara yöneldi. O kadar ki bir kadınla bir gün evleniyor ve ertesi günü boşuyordu. Bu işe ta ki yatağında ölünceye kadar devam etti.”²⁴

²¹ El Bidaye ve’n Nihaye, c. 8. S. 43.

²² Tarih-i Dımeşk, c. 13, s. 249

²³ Emirü’l Müminin Hasan bin Ali bin Ebu Talib, Şahsiyetuhu ve Asruhu, s. 30.

²⁴ Mürucu’z Zeheb, c. 3, s. 311. Hayatu’l İmam Hasan bin Ali (a.s) c. 2, s. 460.

Mansur Devaniki, Muhammed bin Abdullah bin el-Hasan'a yazdığı mektubunda İmam Ali'ye (a.s) ve İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) hakaret ederek şöyle dedi: “*Hilafet işi deden Emirü'l Müminin'den (a.s) Hasan'a geçti. O da onu parça parça edip birkaç dirheme Muaviye'ye sattı ve Hicaz'a gitti. Kendi taraftarlarını Muaviye'ye teslim etti, işi ehil olmayanlara bıraktı. Mali olarak meşru olmayan yola başvurdu. Eğer sizin hilafette hakkınız varsa da onu sattınız ve parasını da aldınız.*”²⁵

Dolayısıyla bu iddiaların Mansur Devaniki'ye ait olduğu doğrudur. O, siyasi garazları yüzünden İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) böylesi bir iftira atmıştı.

Mansur'un Bunu Söyleme Sebebi

Mansur'un Ehlibeyt'e düşmanca davranmasının sebebi, şuydu: Haşim Oğulları (Yani hem Benî Abbas ve hem de Benî Hasan) Ümeyye Oğullarına karşı “Al-i Muhammed'in rızası için” sloganıyla geniş çaplı bir kıyam başlatmıştı. Birkaç yıllık mücadele ve direnişten sonra bu zalim topluluğu yenip, onları tarih sahnesinden sildiler.

Zaferden sonra Abbas Oğulları öne geçti ve hükümeti ele geçirdi ve Benî Hasan'ı sahne dışına itti. Halk önceleri Benî Abbas'ın da Al-i Muhammed'den (s.a.a) olduğunu sanıyordu. O yüzden de onlara iyi bakıyordu ve onların hükümetlerinin güçlenmesine yardım etti. Ancak Benî Hasan, Mansur Devaniki'ye karşı isyan edip onu da tıpkı Ümeyye-oğulları gibi Ehlibeyt'in haklarını gasp edenler olarak niteleyince ve hükümetin Peygamber ailesine verilmesini isteyince İslam dünyasının durumu değişti.

Abdullah bin Hasan Müsenna bin İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) oğulları Muhammed (Nefsu'z Zekiye) ve İbrahim (Bahmeri) Medine'de, Basra'da ve İslam dünyasının başka yerlerinde kıyam ettiler ve halktan büyük destek gördüler. Bu iş o kadar ilerledi ki Mansur'un hükümeti neredeyse yıkılıyordu. Mansur'u dehşet ve panik sardı.

Benî Hasan'ın peş peşe gelen kıyamlarını bastırmak için her şeyi yapıyor, bundan bir sonuç alamıyor ve halkın desteğinin Benî Hasan'dan yana olduğunu görüyordu. Bunun üzerine yeni bir şeytani hileye başvurdu ve kıyamın liderlerine ve atalarına yönelik bir “şahsiyet suikastı” başlattı. O, Abdullah bin Hasan Müsenna'nın çocuklarını halka, iktidar düşkünü, kan dökücü ve fitneci diye tanıttı. Ataları olan İmam Hasan Mücteba'ya yönelik karalayıcı propagandalar yaptı. Onu rahatına düşkün, mal mülk ve kadın meraklısı biri olarak gösterdi. Böylece halkın isyan liderlerine ve onların atalarına güvenini sarsmaya, onların itibarlarını düşürmeye onları dini açıdan zayıf göstermeye çalıştı.

Benî Hasan ile Benî Abbas arasındaki inanç farklılıkları ve siyasi ihtilaflar, İslam dünyası üzerinde özellikle de Ehlibeyt ailesi üzerinde büyük yıkımlar yarattı. İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) atılan bu iftiranın bu büyük yıkımlardan biri olduğu inkâr edilemez bir gerçekliktir. Harun Reşid (Beşinci Abbâsî halifesi) bu ihtilafları ve çekişmeleri taraflar arasında kine ne nefrete dönüştüren kişilerden biridir.

Ebu'l Feth Erbili, Kemaleddin Muhammed bin Talha Şafii'den naklen şöyle yazıyor: İshak bin Süleyman Haşimi, babasından şöyle rivayet etti:

²⁵ Subhu'l İaşi, c. 1 s. 233.

“Biz Harun Reşid'in yanındaydık o mecliste Hz. Ali'nin (a.s) sıfatları söz konusu edildi. Harun dedi ki: Halk benim Ali bin Ebu Talib ile oğulları Hasan ve Hüseyin'i sevmediğimi sanıyor. Allah'a yemin ederim ki onların zannettiği gibi değil. Onların oğulları, Hüseyin'in kanının intikamı için bizim yardımımızı istediler. Biz (yardım ettik) onların katillerini bulduğumuz her yerde cezalandırmak için onlarla birlikte çöllerde ve dağlardaydık. Ondan sonra hükümet ve hilafet işi bize yöneldi. Onları da yanımıza aldık. Fakat onlar bize haset ettiler, bize karşı ayaklandılar ve ondan sonra da bizden ayrılmayı reva gördüler.”²⁶

Harun'un bu sözleri, Benî Abbas'ın Benî Hasan'la olan ihtilaflarının resmi bir itirafıdır ve onların siyasi meselelerden ve hilafetten dolayı birbirine düştüklerini ve hilafeti ele geçiren Abbasilerin ise İmam Hasan Mücteba (a.s) gibi bir masum ve mazlum imama böylesi bir iftira attığını göstermektedir. Bundan sonra da onların beslemesi olan kalem sahipleri bu iftiraları halk arasında yaymışlardır.

Elbette Mansur Devaniki'nin bunları söylemesinin sebebi konusunda bir başka tahminde daha bulunulabilir. O da şudur: İmam Hasan Mücteba (a.s) amcası Abbas bin Abdulmuttalib'in çocuklarından Ümm Kulsum adlı biriyle evlenmiş; ancak kısa bir süre sonra da boşanmıştı. Bu mesele aile arasında kırgınlığa neden olmuştu. Mansur Devaniki, 80 küsur yıl sonra içindeki kini kusmuş ve İmam Hasan'ı çok evlenip boşanan biri olarak suçlamaya böylece de bu boşanmanın suçunu da İmam Hasan'a yıkmaya ve kendi halasını suçsuz göstermeye çalışmıştır.

Mansur'un İddiaları Geçersizdir

Hiç kuşkusuz Mansur'un sözleri yalandır, batıldır ve iftiradan başka bir şey değildir. Çünkü kendisinden önce hiç kimse böyle bir şey söylememiştir ve kendi sözlerinin de hiçbir dayanağı yoktur.

Şunu da belirtmek gerekir: Benî Abbas, hicri 132 yılında büyük bir devrimle Ümeyyoğullarını devirdi ve Ebu'l Abbas Seffah, ilk Abbâsî hükümdarı olarak hilafete geçti. Ancak onun yönetimi dört yıldan uzun sürmedi. O, hicri 136 yılında öldü; onun yerine de kardeşi Mansur Devaniki hilafete geçti. İmam Hasan Mücteba'nın şehadeti ise hicri 50 yılında oldu. İmam Hasan'ın sağlıklı döneminde Ümeyye Oğulları hakimdi ve onun şehadetinden sonra da 82 yıl boyunca Emeviler ve Mervaniler, kısa bir dönem de Zübeyri'ler hilafete geçtiler. Bütün bu dönemler boyunca İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) çok evlendiği ve çok boşandığı yönünde hiçbir haber söz konusu edilmemiştir. Bunu aradan yaklaşık 90 yıl geçtikten sonra ilk kez Mansur Devaniki söz konusu etmiştir.

Halbuki Emeviler ve Mervaniler özellikle de Ehlibeyt'e en büyük düşmanlığı besleyen Mervan bin Hakem ve oğulları, böylesi bir şeyi söz konusu etmemiştir. Aynı şekilde bir müddet Hicaz'da, Irak'ta ve Yemen'de hüküm süren ve Ehlibeyt'e ve taraftarlarına çok kötü davranan Abdullah bin Zübeyir ve kardeşleri de Benî Hasan'ı rakip olarak görmedikleri için böyle bir iftirada bulunmamıştır. Halbuki eğer böyle bir şey gerçek olmuş olsaydı,

²⁶ Keşfu'l Gimme, c. 2, s. 92.

İslam dünyasına Abbasilerden çok daha fazla hakim olan Emeviler, Mervaniler ve Zübeyriler bunu mutlaka dile getirirdi. Ayrıca Mansur'un sözlerini dikkatle incelediğimizde, onun sözlerine herhangi bir dayanak getirmediğini görüyoruz. Sadece kendi başına Hasan bin Ali şöyle şöyle yaptı diyor; bunun da hiçbir değeri ve itibarı yoktur.

3- Tarihçilerin Söyledikleri

Abbasilerin hilafeti döneminde İslam toplumlarında birtakım değişimler meydana geldi. Bu kalıcı değişimlerden biri de tarih yazıcılığı ve tarih kitaplarının telifidir. Çok sayıda Müslüman alim İslam tarihi ve Müslümanların tarihine dair kitaplar yazdı. Halifele- rin ve dini önderlerin hayatlarına dair kitaplar kaleme alındı. İmam Hasan Mücteba (a.s) ile ilgili olarak bazıları insafılı davrandı ve onun şahsiyetini gerçekçi bir şekilde yazdı. İf- rata veya tefrite düşen bazıları ise onun şahsiyetini değiştirdiler ve onun evlenip boşan- maları konusunda yalan yanlış şeyler yazdılar. Bu tür tarihçilerin bir kısmı inat ve düş- manlık, bir kısmı cehalet ve saflık sebebiyle İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığını söz konusu edip yazdılar.

Ebu Abdullah Vâkıdî (ölümü hicri 207) Ebu'l Hasan Medaini (ölümü hicri 225), Ah- med bin Yahya Belazuri, (ölümü hicri 279) Ebu Talib Mekki (ölümü hicri 380) gibi şahıs- ların hepsi, Abbâsî dönemi tarihçilerindedir. Bunlar, bu tür iğrenç şeyleri İmam Hasan'a isnat eden kişilerdendir. Daha sonraki tarihçiler, onların söylediklerini aldılar ve pireyi deve yaptılar. Böylece İmam Hasan Mücteba'nın (a.s) çok evlenip boşandığına dair ifti- ralar, tedricen tarihçilerin kitaplarında (Hem Şii hem de Ehli Sünnet kitaplarında) yer al- maya başladı. Bazıları onun hanımlarının sayısını yetmiş, bazıları iki yüz elli, bazıları üç yüz, bazıları da bu söylenenlerden çok daha fazla olduğunu hiçbir belgeye dayandırmak- sızın kendi sözleri olarak yazdılar.

Burada meşhur tarihçilerden bazılarının sözlerine işaret edelim:

Ebu Abdullah Muhammed bin Ömer Vâkıdî, Abbâsî hilafetinin ilk tarihçilerinden bi- ridir. İmam Hasan Mücteba'nın çok evlenip boşandığı yalanını dillere düşüren kişidir. Ondan şöyle nakledilmiştir: *“Vâkıdî bize Ali bin Ömer'den, o babasından, o da Ali bin Hüseyin'den şöyle nakletti. Hasan bin Ali kadınları çok boşardı.”*²⁷

Vâkıdî, sadece Şii alimleri tarafından değil, birçok Ehli Sünnet rical alimi tarafından da güvenilir bulunmamış bir tarihçi ve hadisçidir. Hadis naklinde zayıf kimselerden ka- bul edilir bu yüzden de onun rivayetlerine itibar edilmez.

Şunu da hatırlatmak gerekir ki o, ilk Abbâsî halifesinden Memun'un hilafetine kadar olan dönemi idrak etmiştir. O, Medine halkındandır ve bu kentte yaşadı. Fakat geçim sı- kıntısı onu Harun Reşid'in Bağdat'taki sarayına sürükledi ve ilminden ve zekasından ya- rarlandı. “Ridde” kitabının mukaddimesinde Vâkıdî'nin öğrencisi İbn Saad'dan naklen onun Medine'de geçim sıkıntısı çektiğini, Irak'a hicret ettiğini, Abbasî halifesinin bağış- larından yararlandığını söylemiştir.

²⁷ El Bidaye ve'n Nihaye, c. 8. S. 43.

İbn Saad (Tabakat-ı Kubra kitabının yazarı) şöyle rivayet ediyor: Vâkıdî'nin Irak'a göç etme sebebi, aşırı borçları ve geçim sıkıntısıdır. Bu durum Vâkıdî'nin dilinden şöyle nakle edilmiştir: *Devran bizim için zorlaştı. Hanımım Ümm Abdullah bana dedi ki: Ey Ebu Abdullah neden Medine'de çakılıp kaldın. Müminlerin Emiri Harun'un Veziri (Yahya bin Halid Bermeki) seni tanıdı ve Bağdat'a dönüp de durum istikrar kazandığında senin de Bağdat'a gitmeni istedi. (Vâkıdî diyor ki) bunun üzerine Medine'den ayrılıp Irak'a yola koyuldum.*

O, Bağdat'a varınca halife ve beraberindekilerin Şam'ın (Suriye'nin) Rakka bölgesine gittiğini öğrendi. Bunun üzerine o da Rakka'ya gitti ve onlara katıldı. Yahya Bermeki ona ikramlarda ve bağışlarda bulundu. Aynı şekilde Harun da ona bağışlarda bulundu. O kadar ki Vâkıdî'nin kendisi bu konuda şöyle dedi: Sultan bana altı yüz bin dirhem verdi; öyle ki onun zekâtı bana vacip oldu.

O, sonra Bağdat'a geri döndü. Harun'un yanında onun üstün bir makamı vardı. Bu yüzden Harun onu Bağdat'ın doğu kısmının kadısı yaptı. Yakut Hamavi'nin (*Mucemu'l Udeba* yazarının zikrettiğine) göre, Abbâsî halifesi Memun'un döneminde de onun konumu oldukça güçlüydü. Memun Horasan'dan Bağdat'a gelince onu ordularının Doğu Bağdat'taki kadısı yaptı.²⁸

Bu sözler Vâkıdî'nin kendisinin, öğrencisi Muhammed Saad Zuhri'nin ve onun kitabını araştıran diğer kimselerin onun Abbâsî sarayına bağlı olduğunu gösteren itiraflardır. Böylesi bir alimin sultanın ihsanlarından yararlanmak için eline kalem alıp İmam Hasan Mücteba (a.s) ve Abbasilerin siyasi rakibi olan torunları hakkında hiçbir belgeye ve dile dayanmadan yakışsız şeyler yazması olmayacak bir şey değildir.

Ebu'l Hasan Ali bin Muhammed Medaini de İmam Hasan Mücteba (a.s) hakkında şöyle dedi: *Hasan çok evlilik yaptı... O dedi ki: Hasan'ın hanımlarını saydılar onların sayısı yetmiş taneydi.*²⁹

Abbâsî dönemi tarihçilerinin söylediklerine dikkat edilirse Vâkıdî, İmam Hasan'ın kadınları çok boşadığını söylemiş ancak sayı vermemiştir. Fakat sıra Medaini'ye geldiğinde o, kadınların sayısını yetmişe yükseltiyor. İbn Asakir'e gelince ise bu sayı doksana yükseliyor. Bu iş, bu şekilde devam ederek sayı 300'e ve daha da yukarı çıkıyor.

"Tercümetü'l İmam Hasan" kitabının yazarı İbn Asakir, Ali bin Muhammed Medaini'den şu hikâyeyi şöyle naklediyor: *Ali bin Muhammed bir topluluğun şöyle söylediğini nakletti: Hasan, 90 kadını kendisi için toplamıştı.*³⁰

O, İmam Ali'nin (a.s) Kufe halkını İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) kız vermekten sakındıran sözlerini nakletmiş ve daha da ileri giderek İmam Hasan'la ilgili başka bir hikâyeyi anlatmıştır. O, Muhammed bin Sirin'den naklen şöyle diyor: Hasan bin Ali bir kadınla evlendi ve o kadın için yüz cariye ve her cariye için de bin dirhem gönderdi.³¹

²⁸ Er- Ridde ma' Nebze Min Futuhu'l Irak s. 11, Mukaddime-yi Kitabu'l Meğazi, c.1 s. 7.

²⁹ Biharu'l Envar, c. 44, s. 73.

³⁰ Tercümetü'l İmam Hasan, s. 152.

³¹ Tarih-i Metinetü Dimeşk, c. 13, s. 249.

Suyuti de şu sözleri İbn Asakir'den nakletmiştir ve bu nakillerinden birinde (gözükene o ki İmam Ali'nin rivayetini naklederken) şöyle dedi: Hasan evleniyor ve boşanıyordu. Bu o kadar çok oldu ki kabilelerin düşmanlığını üstümüze çekeceğiz diye korktum.³²

İbn Kesir Dimeşki de belirli bir söyleyen zikretmeksizin aynı iftirayı İmam Hasan'a isnat etti ve şöyle dedi: Dediler ki o, çok evlenmiştir, hiçbir zaman dört hür kadından ayrı olmamıştır. O, çok boşanırdı, onun yetmiş kadını kendisi için topladığı söylendi.³³

O, İmam Ali'ye ait olduğu iddia edilen hadisi nakletti.³⁴

Bütün bu söylenenler Medaini'nin sözlerine dayanıyor. Medaini, haber ve hadislerini Ebu Cade, Avane bin Hakem ve Semere bin Habib'den naklediyor. Halbuki Ebu Cade zayıf ve yalancıdır. Onun ismi Yezid bin Ayad bin Cade'dir. Künyesi Ebu Hakem Medeni'dir. Basra halkındandır ve Ehli Sünnet alimleri tarafından güvenilir bulunmamıştır. Örneğin Buhari onun hakkında şöyle demiştir: Yezid bin Ayad Cade el-Leysi el-Hicazi, O, Enes bin Ayad'ın kardeşidir ve hadisleri reddedilmiştir.³⁵

İbn Hacer Askalani onun hakkında şöyle dedi: Ahbaru'l Medine kitabında okudum, Yezid bin Ayad bin Cade zayıf biridir.³⁶

Avane bin Hakem (ölümü hicri 158) Osman'ın taraftarlarından ve Ehlibeyt'in düşmanlarından. Emevi sultanları için hadis uyduruyordu.

Bu bakımdan o sadece Şii alimleri ve rical uzmanları tarafından değil Ehli Sünnet alimleri tarafından da güvenilir bulunmuş biridir ve sözlerine itibar edilmemiştir.

Ahmed bin Yahya Belazuri de İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığı iftirasını *Ensabu'l Eşraf* kitabında yazan tarihçilerden biridir.

Ebu Talib Mekki, bu iftirayı İmam Hasan Mücteba'ya (a.s) atan kişilerden bir diğeri idi. O, *Kuvvetu'l Kulub* kitabında bunu yazdı, ondan sonraki diğer tarihçiler de gerek muhalif olsun gerekse olmasın ondan alıntı yaptılar. Örneğin Âl-i Ebu Talib'in menkıbeleri bölümünde şöyle deniyor: *Ebu Talib Kuvvetu'l Kulub'da şöyle dedi: O, yani Hasan iki yüz elli kadınla evlendi. Bazen onun 300 kadınla evlendiği de söylenmiştir. O kadar ki Ali onu sakındırdı ve verdiği hutbede şöyle buyurdu: Hasan çok boşayan biridir, onunla evlenmeyin.*³⁷

Giderek, tarihçiler aşırına kaçmaya başladı. Kafilden geri kalmak istemeyen ve okuyucularına yeni bir şey söylemek isteyen İmam Hasan'ın (a.s) hanımlarının sayısını artırdı. Böylece tedbirsiz veya insafsız tarihçiler, artık aşırılık ve saçmalama yolunu tutturdular ve garazkar bir sözden tarihsel bir olgu uydurup onu da okuyucularına yutturdular.

Maalesef bu temelsiz yalan ve iftiralar Ehlibeyt düşmanları tarafından kitaplarda, sosyal medyada Şia karşıtlığı olarak bilinçsiz okuyuculara sunuluyor.

³² Tarihu'l Hulefa, c.1 s. 146.

³³ El Bidaye ve'n Nihaye, c. 8. S. 42.

³⁴ El Bidaye ve'n Nihaye, c. 8. S. 42.

³⁵ Tarihu'l Kebir, c. 8. S. 351.

³⁶ El İsabe c. 4, s. 102.

³⁷ Menakıbu Al-i Ebu Talib, c. 3, s. 192.

İddialara Cevap

İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığına dair tüm yersiz ve delilsiz iddialar birer iftiradan başka bir şey değildir. İmam Hasan böylesine akıl dışı davranışlardan uzak ve müberradır. Hz. Hasan (a.s) o dönemdeki her insan gibi normal ve bilinen şekilde birkaç hanımla evlenmiştir. Yaptığı üç evlilik boşanmayla sonuçlanmıştır. İki tanesinin boşanma sebebi fikri ve inançsal sapmadır. Diğeri ise amcasının kızı Ümmü Kulsum'dür. Onunla boşanma sebebi de ahlaki ve ailevi meselelerdir. İmam'ın bu boşanmaları o dönemde tamamen normal ve sıradan bir şey olarak görülmüştür ve herhangi bir tepki veya hassasiyet de meydana getirmemiştir.³⁸ Ondan önce Hz. Peygamber (a.s) de birkaç eşinden boşanmıştır.³⁹ Ayrıca Ebubekir İbn Ebu Kuhafe'nin evlendiği beş hanımından ikisini⁴⁰ Ömer bin Hattab'ın ise yedi karısından üçünü boşadığı bildirilmiştir.⁴¹

İmam Hasan'ın (a.s) barışından sonra Muaviye bin Ebu Süfyan'ın ve ondan sonra ise Ümeyyeoğulları halifelerinin emriyle Emevilerin Ehlibeyt'e olan düşmanlığı şiddet kazandı. Hatta Emevilerin çökmesinden ve Abbasilerin hilafeti ele geçirmesinden sonra da bu düşmanlık bir başka şekilde devam etti. İmam Hasan (a.s) her iki dönemde de zulme ve iftiraya maruz kaldı.

İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığı iddiasını boşa çıkaran birçok deliller mevcuttur. Şimdi bunlardan bazılarına işaret edelim:

1- Boşanma İslam açısından meşru sayılmıştır, kadın ile erkek arasında uzlaşma imkânı yoksa onlara kendi hayatlarını kurmaları için çıkış yolu bırakılmıştır. Bununla birlikte boşanma istenmeyen bir şeydir ve İslam'da en kötü helallerden biridir. Eğer birisi bir kadını sırf hevâ ve heves sebebiyle boşuyorsa bunun kötülüğü daha da artar. Bu konuda birçok hadis vardır. Bunlardan biri de şudur:

İmam Muhammed Bakır buyurdu ki:

“Allah'ın Resulü (s.a.a) bir adamın yanından geçiyordu ona: ‘Hanımını ne yaptın?’ diye sordu. Adam onu boşadığını söyledi. Peygamber: ‘Hiçbir sorun yokken mi?’ diye sordu adam da ‘hiçbir sorun yokken!’ dedi. Bir süre sora adam başka bir kadınla evlendi. Peygamber bir gün yine o adamın yanından geçerken adama ne yaptığını sordu o da evlendiğini söyledi. Allah'ın Resulü (s.a.a) bir süre sonra o adamla karşılaştı. Ona hanımını ne yaptın diye sordu, adam yine boşadım dedi. Yine ‘hiçbir sorun yokken mi’ diye sordu, adam da ‘evet hiçbir sorun yokken’ dedi. Bundan sonra adam tekrar evlendi. Allah'ın Resulü (s.a.a) bir gün yine onu gördü ve evlendin mi diye sordu adam da evet dedi. Hz. Peygamber bir süre sonra adamı gördü ve ‘Bu kadını ne yaptın’ diye sordu adam da ‘boşadım’ diye cevap verdi. Hz. Peygamber yine ‘hiçbir sorun yokken mi?’ diye sordu adam da ‘hiçbir sorun yokken’ diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah'ın Resulü şöyle buyurdu: *Allah Teala, çok kadını tadan erkeğe ve çok erkeği tadan kadına gazap eder ve onlara lanet eder.*”⁴²

³⁸ Pişva-yi Salihan, s. 344.

³⁹ El Bidaye ve'n- Nihaye c. 5. S. 312.

⁴⁰ El Muntazam fi't Tarihu'l Mü'luk ve'l Umem. C. 4, s. 56.

⁴¹ El Bidaye ve'n- Nihaye c. 10. S. 194.

⁴² El-Kafi, c. 6. S. 54. Kitabu't Talak bab 1, hadis 1.

Bu nebevi hadisten de açıkça anlaşıldığına göre boşanma, sebepsiz yere olmaz, kadın erkeğin her canı istediğinde değiştireceği bir araç değildir.

İmam Cafer Sadık şöyle buyurdu:

“Allah’ın helal kıldığı şeylerden hiçbiri, Allah katında boşanma kadar kötü değildir. Allah Teala çok boşayan kimseye düşmanlık eder.”⁴³

İmam Cafer Sadık buyurdu ki:

“Gerçekten Allah içinde düğün yapılan evi sever, içinde boşanma olan eve ise düşmanlık eder. Allah katında boşanma kadar kötü görülen başka bir şey yoktur.”⁴⁴

Şimdi boşanmak İslam’da bu şekildeyken Müslümanların İmamı, Allah, Resülü ve Emirü’l Müminin tarafından vasi kılınan İmam Hasan Mücteba (a.s) bu kadar çok kadın boşayabilir mi? Hatta o kadar ki babası İmam Ali bile güya halkı kızlarını İmam Hasan’la evlendirmekten sakındıracak kadar... İmam Hasan (a.s) çok boşanan kimseye Allah’ın düşmanlık ettiğini haşa bilmiyor muydu ve sürekli olarak boşanıyordu? Böylesi bir iftira değil İmam Hasan Mücteba için (a.s) sıradan bir mumin için bile yersizdir.

2- Ona isnat edilen bu kallesçe iftiralar, Kur’an-ı Kerim’in ve Hz. Peygamber’in tasvir ettiği İmam Hasan (a.s) portresi ile çelişmektedir. Örneğin Kur’an-ı Kerim, aralarında İmam Hasan’ın da bulunduğu Al-i Aba’nın beş kişisi ile ilgili olarak şöyle buyuruyor:

“Ey Ehli Beyt, Allah sizden her çeşit pisliği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmek diler.”⁴⁵

Bir diğer örnek Allah’ın insanları İmam Hasan’ın da dahil olduğu Ehlibeyt’i sevmeye davet ettiği Meveddet ayetidir:

“De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarımın sevgidir.”⁴⁶

İmam Hasan’ın da içinde olduğu Ehlibeyt’le ilgili diğer ayetler, tüm ahlaki ve insani kemal ve erdemleri kendinde toplamış ideal ve örnek bir şahsiyet portresi çizmektedir. Böylesi bir insanın kadın düşkünlüğü ve dünya tutkusu gibi lekelerden uzak ve müberra olduğu açıktır.

Ayrıca Hz. Peygamber’in (s.a.a) İmam Hasan Mücteba (a.s) ile ilgili kullandığı ifadeler, onu seçkin ve örnek bir insan yapmaktadır. Hz. Peygamber, onu cennet gençlerinin efendisi ve kalbinin meyvesi olarak ifade etmiş, bir çok hadisinde onu çokça övmüştür.

⁴³ El-Kafi, c. 6. S. 54. Kitabu’t Talak bab 1, hadis 2.

⁴⁴ El-Kafi, c. 6. S. 54. Kitabu’t Talak bab 1, hadis 3.

⁴⁵ Ahzab suresi, 33. Ayet.

⁴⁶ Şura suresi, 23. Ayet.

Allah'ın ve Resulü'nün böylesine övdüğü, Hz. Peygamber'in onu kalbinin meyvesi olarak nitelediği böylesi bir masum İmam, nasıl olur da duyarsız ve sorumsuz insanların davranışını gösterir ve kadınları sürekli boşar. Böylesi bir iftira Allah'a ve resulüne eziyet etmek değil midir?

3- İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığını iddia eden art niyetli tarihçilerin sözleri son derece belirsizdir onlar, onun eşlerinin adını dahi zikretmemiştir. Eğer onun çok evlendiği gerçekse o halde onların yarısının hatta üçte birinin isimleri neden hiçbir tarih kitabında zikredilmemiştir. İddia edildiği gibi insanlar Hz. Peygambere ve Hz. Fatıma'ya akraba olmak için bu kadar ısrarcı idiyse neden isimleri yer almıyor. Eğer böyle bir şey gerçek olsaydı İmam Hasan'ın kızıyla evlendiği kabile, böylesi bir şey kendisi için iftihar olarak görür ve onu sonraki nesillere aktarırdı. Halbuki İmam Hasan'ın hanımlarının sayısı ve isimleri belirli tarih kitaplarında geçmektedir ve bellidir.

4- O dönemde çok çocuk sahibi olmak özellikle de oğullarının sayısının fazlalığı, ailenin ve taifenin yabancıların tehlikelerinden korunması için adeta bir sigortaydı. İmam Hasan eğer bu kadar kadınla evlenmiş olsaydı, doğal olarak çocuklarının sayısı da fazla olmalıydı. Mesela o eğer 40 hanımla evlenmiş olsaydı ve her birinden 3 çocuğu olsaydı 120 çocuğunun olması gerekirdi. 70 kadınla evlenmişse 210 çocuğu, 300 kadınla evlenmişse de 900 çocuğunun olması gerekirdi.

Halbuki rical alimleri ve tarihçiler İmam Hasan'ın yalnızca on bir, en fazla ise on beş çocuğunun olduğunu kaydetmiştir.⁴⁷

Şeyh Mufid *el-İrşad*'da bu on beş çocuğu belirtmekte ve onların isimlerini de şu şekilde açıklamaktadır: Zeyd, Hasan, Amr, Kasım, Abdullah, Abdurrahman, Hüseyin, Talha, Ummu'l Hasan, Ummu'l Hüseyin, Fatuma Kübra, Fatuma Sugra, Ummu Abdullah, Ummu Seleme ve Rukayye.⁴⁸

Öte yandan İmam Hasan (a.s) genç yaşta şehit edildi. Şehit edildiği sırada yalnızca 47 yaşındaydı. O, 17 yaşında evlenmiş olsa ömrünün geri kalan 30 yılında onun dört yüz, üç yüz ve hatta yetmiş kadınla evlenebilmesi mümkün müdür?

5- Tarihteki ünlü şahsiyetlerle ilgili olarak kaydedilen şeylerden biri de onların damatlarının isimleridir. Eğer İmam Hasan çok sayıda kadınla evlenmiş olsaydı, çok sayıda çocuğu ve doğal olarak kızlarını evlendireceği için çok sayıda damadının olması gerekirdi. Halbuki İmam Hasan'ın sadece dört damadı olduğu kaydedilmiştir. Bunların isimleri de şunlardır:

1- Seccad adıyla bilinen İmam Ali bin el- Hüseyin. 2- Ömer Eşref diye bilinen Ömer bin Zeynelabidin. 3- Abdullah bin Zübeyir, 4- Amr bin Zübeyir.

Araplardan meşhur bir kişinin veya bir Müslüman liderin yetmiş, doksan, iki yüz elli, üç yüz veya daha fazla hanımı olmasına rağmen sadece dört tane damadının olması hiç kabul edilebilecek bir şey midir?

⁴⁷ Keşfu'l Gımmе, c. 2, s. 152.

⁴⁸ El-İrşad, s. 360.

6- İmam Hasan Mücteba, sahip olduğu aile ve karakter özellikleri sebebiyle İmam Ali'nin (a.s) şehadetinden sonra birçok dini ve toplumsal meşguliyetler üstlendi. Hatta Muaviye bin Ebu Süfyan ile barış yaptıktan sonra da Medine-yi Münevvere'ye dönüp orada birçok dini ve toplumsal faaliyetlerde bulundu, imar ve ziraat işleriyle meşgul oldu. Ne çok fazla kadınla evlenmeye ne de onları boşamakla uğraşmaya fırsatı vardı.

İmam Hasan, özel ibadet hallerine sahipti. Zamanının büyük bölümünü namaz, dua, Kuran okuma, Müslümanlara dini hükümlerin öğretilmesi ve onların sorularının cevaplanması gibi şeylerle geçiriyordu.

İmam Hasan 20 kez yaya olarak Medine'den Mekke'ye gitti ve Allah'ın evini ziyaret etti. İki defa malının tamamını, üç kez de yarısını Allah yolunda sadaka olarak verdi.⁴⁹ Sadaka dışında da yeri geldikçe verirdi.

O, İmam Ali'nin (a.s) şehadetinden sonra onun hurmalıklarının ve mallarının mütevellisi oldu, onları layıkıyla yönetti ve gelirlerini de İmam Ali'nin vasiyeti doğrultusunda harcadı.

İmam Hasan, Hz. Ali dönemindeki savaşlarda şehit olanların ailelerinin mali ihtiyaçlarının teminini üstlenmişti ve onların Hz. Ali'nin şehadetinden sonra yalnızlık ve açığılanma hissetmemelerini sağlamıştı.

Bu kadar çok işleri olan birisinin hevesleri ve şehveti peşinde koşup bayağı işlerle uğraşması mümkün müdür?

Ayrıca İmam Hasan, Aişe binti Ebu Bekir, Abdullah bin Zübeyir, Abdullah bin Ömer, Mervan bin Hakem gibi birçok rakibi vardı, Medine'deki birçok taifeden rakipleri vardı. Bunların tamamı onu tezyif ve tahkir etmek için onun en küçük bir zayıf noktasını araştırıp duruyordu. Onlar eğer onun böylesine çok evlenip boşandığını bilselerdi mutlaka ona itiraz eder ve bunu onu yıpratmak için kullanırlardı ve bu da İslam tarihine geçerdi. Halbuki onlardan bu konuda hiçbir rivayet yoktur.

Sonuç

İmam Hasan'ın ne dini ve toplumsal şahsiyeti onun çok evlenip boşanmasını gerektirirdi ne de onun bu işler için ayıracak zamanı vardı. İmam Ali'den (a.s) veya diğer imamlardan İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığına dair rivayetler, senetlerinin zayıflığından dolayı dikkate alınabilecek bir değere ve itibara sahip değildir. Art niyetli kimselerin İmam Hasan'ın çok evlenip boşandığına dair rivayetleri de tıpkı bu rivayetler gibi yalan ve uydurmadan ibarettir; bunların hiçbir değeri ve itibarı bulunmamaktadır. Mansur Devaniki'nin İmam Hasan ve torunları hakkındaki iftiralara ve karalamaları inkâr edilmez bir gerçekliktir. O zalim zorba böylesi sözler söylemiştir; ancak onun tüm bu yalan ve iftiralara onun Ehlibeyt'e olan kin ve düşmanlığından ve onları siyasi rakip olarak yok etmek istemesinden kaynaklanmıştır. İmam Hasan'ın hayatındaki gerçeklerden değil.

⁴⁹ Keşfu'l Gimme, c. 2, s. 29.

İmam Hasan'ın (a.s) hayatının gerçekliği, tarih ve rical kaynaklarında ve rivayetlerde geçtiği üzere kendi çağının bilinen şahsiyetleri gibidir. O birkaç hanımla evlenmiştir, evliliklerinden üç tanesi, düşünsel, inançsal veya davranışsal sebeplerden dolayı boşanmayla sonuçlanmıştır. İmam Ali'den veya diğer masum imamlardan onun çok evlenip boşandığına dair bir söz söyleniş değildir.

Bugünlerde İmam Hasan'la ilgili olarak çeşitli yerlerde söylenen bu tür şeyler, tamamen uydurmadır, batıldır ve hiçbir temeli yoktur. Bunların tamamı tekfirciler, katil Vehhabiler, Bahailer veya diğer Ehlibeyt düşmanları tarafından propaganda edilip yayılmaktadır. Bizim alimlerimiz de geçmişten beri bunlara cevap vermiştir. Maalesef bazı saf Ehlibeyt dostları da bu uydurmaları İmam Hasan için bir meziyet olarak görmüş ve nakletmiştir.